

СТАНОВИЩЕ

от

Проф. д-р Вера Борисова Крумова, д.м.,

определена за вътрешен член на Научното жури и за изготвяне на становище със Заповед Р-109-533/ от 07.08.2018 г. на Ректора на МУ-Варна

Относно: Дисертация за придобиване на научна степен „Доктор на науките“

Автор: Доц. д-р Радосвета Стоянова Андреева – Борисова, д.м. – Катедра „Детска дентална медицина“ на ФДМ при МУ-Варна

Тема: Комплексно дентално лечение на деца под обща анестезия в област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт“ по професионално направление 7.2. „Дентална медицина“ и научна специалност „Детска дентална медицина“ в Катедра по Детска дентална медицина на Факултета по дентална медицина на МУ-Варна.

I. Биографични данни

Доц. д-р Радосвета Андреева, д.м. е родена на 17.02.1972 г. в гр. Добрич. През 1991 г. завършва езикова гимназия „Гео Милев“ гр. Добрич с пълно отличие. Доц. д-р Радосвета Андреева владее перфектно английски, френски и руски език. През 1997 г. с отличен успех завършва Дентална медицина в гр. Пловдив. От 2009 г. е хоноруван асистент към катедра „Консервативно зъболечение и детска дентална медицина“ към Факултет по Дентална медицина на Медицински университет – Варна. През 2011 г. заема длъжност редовен асистент в катедра „Детска дентална медицина“ към Факултет по Дентална медицина на Медицински университет – Варна. През 2012 г. придобива специалност по Детска дентална медицина. През 2015г. завършва с отличен успех ОКС Магистър - специалност „Здравен мениджмънт“ към Факултет по обществено здравеопазване при МУ-Варна.

През м. Януари 2016г. защитава дисертационен труд на тема: "Преждевременна загуба на временни зъби при деца със смесено съзъбие. Необходимост от местопазители" и придобива образователна и научна степен „Доктор“. Доц. д-р

Радосвета Андреева издава монографичен труд на тема „Рисков профил и профилактика на деца с преждевременно екстрахирани временни зъби. Комплексно лечение – терапевтични и ортодонтски аспекти“. От м. Март 2016г. доц. Андреева специализира „Ортодонтия“ към Медицински университет – Варна. През същата година след проведен конкурс заема академична длъжност „Доцент“ и става ръководител на катедра по „Детска дентална медицина“, която ръководи до момента. Научен ръководител е на петима докторанти, като един от тях е придобил образователна и научна степен "Доктор,„ Доц. Андреева е Ръководител на специализация по детска дентална медицина на петима специализанти, от които двама вече са придобили специалност.

През м. Май 2018 доц. д-р Радосвета Андреева е избрана от Факултетния съвет за Зам.-декан на Факултета по Дентална медицина.

II. Актуалност на темата

Грижите за детското дентално здраве са стабилна основа на цялостната продължителна превенция за развитието на орофациалната система. Още във въведението на дисертационния труд авторката изтъква сложността при санирането на голяма част от децата с конвенционалните методи и обосновава необходимостта от лечение под обща анестезия.

Изтъкната е спецификата на поведенческите реакции от най-ранна възраст до юношеския период, както и специалното отношение към децата със специфични потребности при провеждане на денталното лечение. По този проблем у нас няма достатъчно задълбочени изследвания, което прави разработената тема много актуална и навременна.

III. Оценка на дисертационния труд

Структурата на дисертационния труд съответства напълно за представяне за защита. Той е написан на 272 страници и е онагледен с 22 таблици, 65 фигури и 6 приложения. Библиографията включва 330 литературни източници, от които 17 са на кирилица и 313 на латиница.

Литературният обзор представен в дисертационния труд е много задълбочен и обхваща 7 раздела в логическа последователност. В първите три фундаментални раздела авторката разглежда най-важните въпроси, свързани с анестезията и седацията, разпространението на общата анестезия при децата с дентални проблеми и

нефармакологично управление на поведението на тези деца, за да се получи възможно най-пълна представа за този изключително труден подход за лечение в детската дентална медицина.

Доц. Андреева много конкретно и аналитично представя най-важните подходи, публикувани в литературата във връзка с лечението на децата под наркоза, както и необходимостта от пълно познаване на проблемите на всеки отделен пациент. Не на последно място по важност е и разглеждането на въпросите, свързани с влиянието на денталното лечение под обща анестезия върху качеството на живот на пациента и неговото семейство. Посочените обосновават и изводи от литературния обзор й дават пълно основание за разработване на дисертационния труд.

Целта на дисертацията е много ясно и конкретно формулирана.

За изпълнението на тази цел тя си поставя 6 задачи, които също в логична последователност отговарят на целта.

От задача 1 до задача 4 тя разглежда:

- демографската характеристика на обхванатата клинична група;
- прави оценка на денталния и хигиенен статус;
- изследва индикациите за дентално лечение под обща анестезия и прави сравнителен анализ на методите на проведеното дентално лечение и използваните obtуровъчни материали.

В последните две задачи тя разработва иновационни подходи за профилактика и лечение на тези деца. Чрез създаване на алгоритъм и апробирането му в клиничната си работа, тя търси отговор и на един почти неразглеждан по същество, но твърде важен за оценката на ефективността от лечението под обща анестезия въпрос, свързан с удовлетвореността на родителите от проведеното лечение, както и влиянието на това лечение върху качеството на живот на пациентите и семействата им.

Материал и методи

За изпълнението на поставените задачи тя използва значително голям обем материал, който включва лично санирани под обща анестезия 396 деца за период от 3 години (2015 – 2017 г., включително).

Обтурирани с ГЙЦ са общо 2070 зъба:

- от тях 1591 зъба са при деца до 5 годишна възраст (с изцяло временно съзъбие);
- 477 временни зъба на деца между 5 и 12 годишна възраст;
- 2 постоянни зъба на деца над 12 години.

Обтурирани с композит са общо 1108 зъба:

- 585 зъба при деца до 5 годишна възраст (с изцяло временно съзъбие);
- 391 постоянни зъба на деца между 5 и 12 годишна възраст;
- 132 постоянни зъба на деца над 12 години.

Поставени са общо 415 силанта и 381 коронки. Общият брой на екстрахираните зъби е 1651, като 930 са преждевременно екстрахираните зъби на деца до 5 годишна възраст; 660 – при деца между 5 и 12 годишна възраст и 61 постоянни зъба на деца над 12 години.

Тези данни са показателни за клиничната ѝ всеотдайност към тези деца и стремежът ѝ не само да се постигне отличен лечебен резултат, но и да се изведат успешно научно-обосновани резултати и изводи, които да подпомогнат и усъвършенстват клиничната практика при този подход на лечение.

Необходимостта от комплексна оценка на това лечение ѝ дава основание да проведе анкетно проучване със 162 лекари по дентална медицина, за да установи от тяхна гледна точка какви са основните показатели за провеждане на лечение под обща анестезия.

Проведена е и подробна анкета с 380 родители за оценка на тяхната удовлетвореност от проведеното лечение на 3-я и 6-я месец след лечението.

На всяко лекувано дете е снет общ и локален статус преди и след лечението по показания на приложените клинични показатели (Приложение 1).

Целият този материал показва, че дисертационният труд има не само своята висока количествена, но и качествена оценка, тъй като е изпълнен лично от дисертанта.

За по-голяма яснота методите на изследване са разгледани по задачи, което прави дисертационната работа по-лесна за анализиране.

Посочените статистически методи са използвани за всички задачи.

Резултати и обсъждане

Получените резултати по отделните задачи потвърждават задълбочения анализ на клиничния материал.

Въпреки спецификата на обработване на един клиничен материал тя много ясно го представя в таблици и фигури. **Авторката** разглежда своите резултати и обсъждане по всяка отделна задача, което дава много точна оценка на клиничния материал. В първа и втора задача тя установява полов деморфизъм в полза на момчетата и нарастване на броя на лекуваните деца като средната възраст около 5 години е през

целия изследван период. Тези данни насочват към необходимост от най-ранна превенция.

Оценката на оралния и хигиенен статус също показват статистически значима разлика между момчета и момичета и увеличаване на кариесния индекс.

Подробният анализ на възрастовите групи дава много точна характеристика на децата, лекувани под обща анестезия. Същността на дентаното лечение и неговата ефективност са направени в задачи 3 и 4. Доц. Андреева много точно иска да установи индикациите за дентално лечение при деца под обща анестезия и да анализира в дълбочина тяхното лечение, проведено с различни методи и obtуровъчни материали.

Много важен е фактът, че от всички 396 деца – 81 % са без медицински проблеми, докато децата със специфични здравни грижи (СЗГ) са 17 %, а хронично болните са едва 2 %, което насочва към работа за преодоляване на страха и намаляване на възрастовата граница за лечение под обща анестезия.

Резултатите от последните две задачи са най-иновативната част от дисертационния труд. Изхождайки от личния си опит и клиничната работа, тя създава и апробира алгоритъм за дентално лечение на деца под обща анестезия като комплексен подход. Този подход е изключително важен за лекарите по дентална медицина, които искат да го прилагат.

Алгоритъмът обхваща общо профилактиката и орофациалното лечение в различните възрастови групи и показва необходимостта от висока компетентност и всеобхватност както на лечебните подходи, така и в създаването на по-радикални методи на санация.

Високата стойност на този иновативен метод, който тя не среща в денталната литература е доказателство за задълбочения ѝ интерес и познаване на проблемите, свързани с лечението на деца под обща анестезия.

Доц. Андреева много компетентно подхожда към анализа на удовлетвореността на родителите от лечението на техните деца и влиянието на това лечение върху техния живот и на семейството им.

Много подробно онагледено с подходящи фигури тя анализира резултатите от направените анкети през 3 и 6 месеца. Този анализ показва достатъчно убедително високият ѝ професионално-етичен подход към цялостната ѝ работа с тези деца.

Твърде оскъдните публикации и информации в литературата показват, че нейната оценка по този въпрос е много навременна и важна за комплексното лечение.

Приноси на дисертационния труд

Представените от доц. Андреева приноси са дадени много точно и коректно. Те са представени в три групи:

- приноси с оригинален характер;
- приноси с оригинален характер у нас и
- с потвърдителни приноси.

Особено висока оценка има приносът с международно значение, който авторката не намира в достъпната литература и е свързан с изведения и приложен алгоритъм за комплексна дентална профилактика и лечение на деца под обща анестезия.

Този принос е с изключително важен научно-приложен характер, тъй като дава възможност да се използва от редица дентални специалисти при лечение под обща анестезия.

С не по-малко висока стойност са и приносите с оригинален характер за страната, като особено важно е да се подчертае, че за първи път у нас е доказано чрез анкетно проучване на родителите на почти всички деца, лекувани лично от доц. Андреева, удовлетвореността им от денталното лечение и отношението им към качеството на живот за децата и семейството им.

Безспорен е един факт, че най-важният принос на този дисертационен труд е изключително големият по обем клиничен материал, професионализъм и лично отношение към един много важен и труден за решаване въпрос в детската дентална медицина.

Усилният труд приложен от нея да представи за първи път у нас както наличните подходи при този метод на лечение, така и подробният им научно-приложен анализ заслужават адмирации.

1. Публикации във връзка с дисертационния труд

Тя има 10 публикации в наши и международни периодични издания.

2. Автореферат е написан на 116 страници и представя напълно дисертационния труд.

Препоръки

Предоставеният ми за становище дисертационен труд е претърпял много значителни промени след вътрешната защита.

Доц. Андреева се е съобразила с критичните бележки и препоръките, които съм направила, с което считам, че дисертационния труд е придобил още по-завършен вид.

Моята настойчива препоръка към доц. Андреева е да продължи своята клинична и изследователска работа по тази тема като изгради един голям екип от млади специалисти и докторанти и така ще се разширят и задълбочат изследванията в тази област.

Считам, че е необходимо да направи още повече публикации в периодични издания, тъй като по този въпрос има сравнително малко информация.

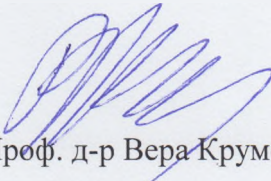
Дълбоко съм убедена, че настоящият дисертационен труд ще бъде издаден като много полезна монография за денталните специалисти, които искат да лекуват деца под обща анестезия.

Заклучение

Отново искам да подчертая своята много висока оценка за голямата клинична и научно-изследователска дейност представена в дисертационния труд на доц. д-р Андреева и убедено и категорично ще гласувам убедено с „ДА“ за присъждане на научна степен „Доктор на науките“ на доц. д-р Радосвета Стоянова Андреева – Борисова, доктор.

11.09.2018 г.
гр. София

Подпис:

/Проф. д-р Вера Крумова, д.м./